

מסורת הש"ס

^(א) וקדושין עד. ושי"ג, ^(ב) צ"מ ק, א ודף נד ע"ב, ^(ג) ש"ך לע"פ, (ד) נ"ל שנין,

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ומ"ש משני וכו' ואוקמיה ביר מור עוקבא: (ב) ד"ה יחלוקו וכו' מוחזק יותר מחבירו: (ג) ד"ה שולא דייניי וכו' שמה ענה וזה כ"ל והדיא עס ד"ה שולא: (ד) ד"ה התם וכו' לא שטר ולא עדי חזקה ואיכא למיסק: (ה) תוס' ד"ה רב וכו' כיון דאינו אלף להאלי: (ו) בא"ד נדבדים יותר ולהורא לנשא כ"ל ויתבת ועוד מתקן: (ז) בא"ד אחי שטר דפריך אפי' מרב: (ח) ד"ה ושמואל וכו' דהא דאמר ר"א צ"מ מ' שהיה: (ט) בא"ד וזה דוחק לומר דלניצא דרב יוסף: (י) ד"ה שולא וכו' הולך מנה לפניו ומה המשלה קאמר מה: (כ) בא"ד מנה לפניו מיימי דהא וזהו דוחק לומר שמתקן: (ל) בא"ד דמי בר חמא ובר עוקבא: (מ) ד"ה ומ"ש וכו' ומוקמינן דה בחזקת: (נ) בא"ד אבל היכא דפליג רב נחמן לא:

מובא רשי'

שורא דייניי. לפי ראות עיני הדיין יטילו הסות והחובה. שורא לשון השלכה, כמו (שמות טו) ויהי כים, דמתרגם שדי בימא (כתובות יד.) המחליף פרה בחמור. להי נקט המחליף, ולא אמר המוכר פרתו וילדה, דלוי מוכר נמעות לא קני לוקח עד דמשך ויכין דמשך מידע ידוע אם ילדה כבר או לא ילדה כבר וליכא לפסוקי בעי שלא מכרימי ומשלחתה, אל מחליף פרה בחמור לא היה צריך למשך הפרה או החמור, דאחז מין שמשך נקנין חליפין לחבירו בנשיבתי שז' על זה בכל מקום שהן דלמחרינן בזהב (ב"מ מו.) כל הנעשה דמים בזהר כין שוכה זה מתחייב זה בחליפין, לפי ששמשך זה בעל הפרה את החמור נקנית הפרה לבעל החמור, ואין ידוע אם ילדה או לא ילדה (ב"מ פ' ובענין ב"ק יז.) וכן המוכר שפחתו. דק"ל עוד כעניי נקטת בסקפ' ושמתן משעת נקנית לו השפחה ואפילו היא בבית בעלים, ואין ידוע אם עד שלא ילדה נתן הספק והעובר שז' או לאחר שילדה והולד של בעלים (שם וסו.)

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

הקדמה בשעות אלא בירושלים כדאמרי' בכתובות^א גבי ההוא עובדא דאימיה דרמי בר חמא בנפרא כבזחניהו לנכסי לרמי בר חמא וברמאש כבזחניהו למר עוקבא בר חמא ואוקמיה ביד ^(א) רב עוקבא אע"פ שהוא אחרון ומשום האי טעמא אטו בירושלים יתבי דכותבין שעות וכיון שלא פירש לו ראובן לשמעון השעה נמנא שלא זיכהו בכתב זה עד הערב הואיל ולא נתפרש בו שעת שחרית ונמנאלו שניהם שוין: **יחלוקו**. דספיקא הוא וליכא למימר הכא המוציא מחבירו דאין א' מוחזק ^(א) מחזירו: **שולא דייניי**. ללאומו שיהא נוטה לב דיינייס שהיה הנותן אוהבו או קרובו יותר דודאי לההוא

גמר ואקני לו יתנו את הקרקע ושמא ^(א) וזה בעל הקרקע בשלו אבל כשאמה אומר יחלוקו בודאי אחד נטל החצי שלא כדין: **שולא**. לשון השלכה ירה בים (שמות טו) [מתרגמינן] שדי בימא. ולעיל נמי נימא רב נחמן הלוקה או שולא ואמאי אמר כל דאליס גבר: **הסס**. צב' שטרות ליכא למיסק עלה דמילתא היום או למחר שיביא האחד עדים ויטול שהרי השטרות שוין בזמן ואפילו אם יבאו עדים ויעידו זה נכתב ונמסר בצקך וזה צערב הלא אין הקדמה בשעות כמו שפירשנו למעלה וליכא למימר שמא זה נמסר מחלה יוס או יומים או חדש ואחר כך נמסר השמי לשני דמאחר שנכתבו ביום אחד מסתמא גם ביום אחד נמסרו כמו שמוכיח לשון הכתוב בשטר הלכך רב אמר חולקין ושמואל אמר שולא דייניי דהואיל ואין לצבר לעולם הדין עם מי משתדלין צ"ד דאין ודין אותו אבל הכא בזהאי קרקע דליכא לא שטר ולא ^(א) עדים וליכא למיסק עלה דמילתא אם יבאו ויעידו של מי הוא הלכך אין כאן לומר חלוקה ושולא דשמא יבאו עדים ויסתרו את הדין שדנו צ"ד הלכך אין צ"ד נוקקין להס לדון דין שסופו לצא לידי עיוות אלא מניחים אותן וכל דאליס גבר עד שיבאו עדים ויבריר הדבר: **ומ"ש**. הא דרב נחמן ממחליף פרה בחמור וכיון שמשך בעל הפרה את החמור נקנית הפרה לבעל החמור בכל מקום שהיא דמטלטלין נקנין בחליפין כדתנן בקדושין (דף כח.) כל הנעשה דמים בזהר כיון שוכה זה מתחייב זה בחליפין ולכך אין הדבר ידוע הולד של מי הוא שהרי לא ראה עדיין את פרתו אבל במכירה דמים לא מצי למינקט דאין נמעות קונות ויחורו בהן ואילו משכה לביטו אחר מתן נמעות תו לא מצי מוכר למימר ברשותי ילדה דהא בצימא דלוקח קיימא הלכך נקט חליפין בחמור ופרה ולא דמים. ובפ' השואל ^(א) צ"מ ק. פריך ומחוי ברשות דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה ומשני דקיימא בגגס. ומכירה נקט גבי שפחה דעבד נקנה בכסף [קדושין כג.] בלא משיכה ומשנתן נמעות נקנית לו השפחה צב"מ שהיא והלכך אין ידוע ברשות מי ילדה שהרי לא ראה אותה הלוקח נשעת מתן נמעות: **יחלוקו**. והא הכא דאיכא למיסק עלה דמלתא אם יבאו עדים ויעידו ברשות מי ילדה ואפילו הכי לא אמרינן כל דאליס גבר וקשיא לרב נחמן: **הסס**. גבי המחליף פרה בחמור לתרווייהו איז להו דררא דממונא שהפירה והשפחה של שניהם היתה בזה אחר זה וכל אחד ואחד טוען פרמי ושפחתי ילדה בהיותה ברשותי אי נמי בשעת חליפין ילדה ואין לצבר של מי הוי הולד הלכך יחלוקו. ושולא דייניי ליכא למימר הכא אפי' לשמואל דלא שייך למימר אלא גבי מתנה לשנים שיראו צ"ד למי אוהב יותר דלדידיה גמר ומוקני אבל הכא דרב נחמן שזה אומר של אבותי כו': ^(א) **אי דמר לא דמר**. לא היתה הקרקע של אידך מעולם. וי"מ האי ומאי שנא מהמחליף כו' דאדשמואל פריך דקאמר שולא והכא חויון יחלוקו ואינה שיטת הגמרא דהא בכתובות בפרק מי שהיה נשוי ^(א) דג. איכא עיקר מילתאיהו דרב ושמואל ופריך התם פירמי אחריני ומהכא לא פריך כל שכן הכא דלמרמי אדרב נחמן נקט לה הכא למילתאיהו: אם

ובהמוכר את הבית (לקמן דף סג. ושם) גבי האומר תנו חלק לפלוני וזהו משאו או פלגא וממון המוטל בספק חולקין א"כ משמע דהלכה כסומכוס ויש לדחות דטעמא לאו משום ספיקא כדפירש הקוגטרכס אלא משום דחלק הוי רביע וגרסה דאין הלכה כסומכוס אע"ג דבכמה מקומות סתם לן תנא כוותיה דהא סבר שמואל כרבנן כדאמרינן בריש הפרה (צ"ק דף מו. ושם) אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין כו' משמע זו ולא ס"ל אף על גב דמוכח בפרק בית כור (לקמן דף קה. ושם) דאיכא זו דס"ל מיהו סתם זו לא ס"ל ועוד דקאמרינן התם (צ"ק דף מו.) אי נמי זה כלל גדול בדין הוא למי הא דהמוכר שור לחבירו ונמנא נגחן כו' משמע זה כלל גדול אפי' במוכר שור לחבירו אמרינן דהמוציא מחבירו עליו הראיה' כ"ש בפלוגתא דסומכוס ורבנן דסבר שמואל המוציא מחבירו ע"ה וכן בפרק השואל (צ"מ דף קז: ושם ד"ה ובל) קאמר דשמואל מספקא ליה אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון ומתנימין (דף קז: ושם) דקתני בחדא שסבר מרחץ צציפורי צ"ב זהוצים לשנה מדינר וזה בחדש ובל מעשה לפני רשב"ג ור' יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העבור ומוקי שמואל בזה באמצע בזה באמצע החדש אבל בתחלת החדש כולו למשכיר בסוף חדש כולו לשוכר אלמא סבר כרבנן דלאלי ורב נחמן סבר נמי כרבנן דקאמר התם דקרקע בחזקת בעליה קיימא ואפילו בא בסוף החדש כולו למשכיר ואפילו אפיך מיפך^א ועל כרחק היינו טעמא דסבר כרבנן ומתנימין דהתם אוקי כסומכוס דלא תקשי ליה מתנימין וכרב נחמן קיימא לן בדיני ובהדיא פסקינן כוותיה צב' המקבל (צ"מ דף ק.) גבי ההוא שטרא דהוה כתיב ביה י' שנים סתמא ואע"ג דקיימא לן כרשב"ג במשמנו ה"מ בסתמא אבל ^(א) הכא דפליג רב נחמן לא:

לה. רב אמר יחלוקו. לההוא ליטנא דמפרש בפרק מי שהיה נשוי

(כתובות דף נד. ושם ד"ה לימא) דטעמא דרב משום דסבר כר"מ דאמר עדי חתימה כרמי ולכך יחלוקו אפילו איכא עדי מסירה שנמסר לאחר קודם כיון דמתוך החתימה אין ניכר מי קודם^א דמוכח צריש כל הגט

(גיטין דף כד:) דתנן כתב לגרש בו את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה ודייק הא גדולה מצי מגרש ביה ומוקי לה צעדי מסירה ור"א אבל לר' מאיר אפי' גדולה לא מצי מגרש אע"ג דאיכא עדי מסירה כיון דאין ניכר מתוך עדי החתימה ומיירי במתנה או במכר שקונה בשטר ^ב אבל

אם קונה בכסף או בחזקה או בחליפין דאין השטר עומד אלא לראיה מודה רב דאמרינן שולא דאין צריך שיהא ניכר מתוך עדי החתימה כיון ^(א) דאין אלא לראיה לאותו לשון לא פריך מרב הכא דהתם בדין הוא של שניהם כיון דביום אחד נחתמו^ג אלא משמואל פריך ולפר"ת דפי' שולא דייניי מה שירנה הדיין יעשה אחי שפיר דהכא נמי בזה אומר של אבותי שייך שולא דייניי אבל לפ"ה שמפרש שולא למי שנראה לדיין שהיה אוהבו יותר קשה בדוח אומר של אבותי לא שייך שולא ויש לדחוק ולפרש שיתנו הדיינים למי שנראה אמיתי בדברים יותר ^(א) ועוד דלההוא ליטנא דמי שהיה נשוי (כתובות דף נד: ושם) דמוקי פלוגתא דרב ושמואל אלינא דר"א וס"ל לרב דחלוקה עדיפא אחי שפיר דפריך ^(א) מרב ואותו לשון הוא עיקר דמוכח התם מצרייתא: **ושמואל** אמר שולא דייניי. היינו כר"א דלמר עדי מסירה כרמי דלר"מ לא הוה אמר שולא ונראה דהא דלמר ^(א)

בפרק מי שהיה נשוי (סג) כתב לאחד ומסר לאחר לזה שמסר לו קנה אע"פ ששטר הא' נכתב קודם ונראה דהיינו דוקא שנכתבו ביום אחד הלכך הקודם במסירה וזה הואיל ואין ניכר מתוך השטר הא' שקדם אבל נכתב צב' ימים לזה שנכתב מחלה קנה שניכר מתוך החתימה שזה נכתב קודם אע"פ שמסר לזה מתחלה קנה דאח"כ כשמסר גם לזה וזה משעת חתימה דה"ק אצי בצ"ק דב"מ (דף יג.) עדי בחתומיו וכן לו והסתא אחי שפיר דהא שמואל סבר הכא כר"א ובצ"ק דב"מ דחיק גמרא לאוקומי שמואל כאצי ועוד דבפ' זה בורר (פסחים דף כח:) גבי ההיא מתנאה דהוו חתימי עלה מרי גיסי משמע דסבר אצי כר' אלעזר דפריך ארב יוסף דקאמר זיל אקנייה צעדי מסירה כר"א ופריך אצי והא מודה ר"א בזמויף מתוכו שהוא פסול^ד וזהו דוחק ^(א) דאלינא דרב יוסף קאמר וליה לא סבירא ליה: **שולא** דייניי. נראה לר"ת למי שירנה דייין ליתן^ה

ולא כפ"ה שיאמרו דעתו של נותן דהא בצוק פ"ק דגיטין (דף יד: ושם ד"ה וכאן) גבי הולך מנה לפלוני ^(א) קאמר מה שירנה שלח יעשה וקרי ליה התם שולא ובפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עד. ושם ד"ה שולא) נמי אמר נאמן הדיין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי צד"א כשבעלי דינין עומדים לפניו אבל אין בעלי דינין עומדים לפניו אינו נאמן ופריך וניהדר ונידייניה ומשני צשולא דייניי ואי כפ"ה אכתי ניהדר לאמוד דעתו של נותן^ו ובהדיא בירושלמי אמר לאיזה מכן שירצו צ"ד להחליט^ז מחליטים וא"ת א"כ יתן למי שיתן לו שכר וי"ל דכל דיינא דמקבל אגרא לאו דיינא הוא ומה שפר"ח דקבלה בדיניו דלא אמרינן שולא אלא במקרקעי אין נראה לר"י דהא גבי הולך מנה לפלוני ^(א) גבי שלח מיימי לה בספק^ח דגיטין (דף יד: ושם) עוד פירש דדוקא דיין מומחה עושה שולא דהא רב ששת גברא רבה הוה ואמר ליה רב נחמן מר לאו דיינא הוא^י בגיה אימיה דרמי בר חמא ^(א) ורב עוקבא בר חמא צב' מי שהיה נשוי (כתובות דף נד:): **ומאי שנא מהא דתנן המחליף פרה בחמור ב'**. אין להוכיח מכאן דהלכה כסומכוס מדפריך מנייה דעד כאן לא פליגי עליה התם בזהשולא (צ"מ דף ק.) אלא משום דאוליגן בתר חזקה דממונא ומוקמינן ^(א) בחזקת מרה קמא לה לאו הכי מודו דיחלוקו^ט

מנכסי וכו' דמייתי מסומכוס ופ"ה דטעמא משום דחלק מספקא ליה אי הוי משאו או פלגא וממון המוטל בספק חולקין א"כ משמע דהלכה כסומכוס ויש לדחות דטעמא לאו משום ספיקא כדפירש הקוגטרכס אלא משום דחלק הוי רביע וגרסה דאין הלכה כסומכוס אע"ג דבכמה מקומות סתם לן תנא כוותיה דהא סבר שמואל כרבנן כדאמרינן בריש הפרה (צ"ק דף מו. ושם) אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין כו' משמע זו ולא ס"ל אף על גב דמוכח בפרק בית כור (לקמן דף קה. ושם) דאיכא זו דס"ל מיהו סתם זו לא ס"ל ועוד דקאמרינן התם (צ"ק דף מו.) אי נמי זה כלל גדול בדין הוא למי הא דהמוכר שור לחבירו ונמנא נגחן כו' משמע זה כלל גדול אפי' במוכר שור לחבירו אמרינן דהמוציא מחבירו עליו הראיה' כ"ש בפלוגתא דסומכוס ורבנן דסבר שמואל המוציא מחבירו ע"ה וכן בפרק השואל (צ"מ דף קז: ושם ד"ה ובל) קאמר דשמואל מספקא ליה אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון ומתנימין (דף קז: ושם) דקתני בחדא שסבר מרחץ צציפורי צ"ב זהוצים לשנה מדינר וזה בחדש ובל מעשה לפני רשב"ג ור' יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העבור ומוקי שמואל בזה באמצע בזה באמצע החדש אבל בתחלת החדש כולו למשכיר בסוף חדש כולו לשוכר אלמא סבר כרבנן דלאלי ורב נחמן סבר נמי כרבנן דקאמר התם דקרקע בחזקת בעליה קיימא ואפילו בא בסוף החדש כולו למשכיר ואפילו אפיך מיפך^א ועל כרחק היינו טעמא דסבר כרבנן ומתנימין דהתם אוקי כסומכוס דלא תקשי ליה מתנימין וכרב נחמן קיימא לן בדיני ובהדיא פסקינן כוותיה צב' המקבל (צ"מ דף ק.) גבי ההוא שטרא דהוה כתיב ביה י' שנים סתמא ואע"ג דקיימא לן כרשב"ג במשמנו ה"מ בסתמא אבל ^(א) הכא דפליג רב נחמן לא:

דררא

עין מושפא נר מצוה

נא א מיי' פ"ה מהל' וזיה הל' ו' ופ"כ מהל' מלוא הל' ג ועי' בהשגות סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' סו' רמ סעף ג וס' קד סעף ח וסעף י:

גב ב מיי' פ"כ מהל' מריה הל' י סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רכג סעף א ועל הלוקח להביא ראיה:

ג רב אלפס כתובות פ"ט דף קי ע"ב:

מוסף תוספות

א. במקום שאין כותבין שעות, רמב"ן. ב. דלא קנה מכה השטר אלא משהו שמוכח מתוך השטר. רשב"ג. ג. ואליבא דיריה לא משום ספק חולקין אלא ודאי חשב ליה ששניהם שותפין בו. רמב"ן. ד. משמע דא לא היה מווייה מוכוח היה מכשר כר' אלעזר. חוס' ממוות נז'. ה. דהפקר ב"ד היה הפקר, ושורא לשון השלכה וכו'. חוס' קדושין עד. ו. דסתמא לא יתפוק כביתו ראשונה. שס. ז. והלשון אומר שם כך שחודא לדינא וכו', נמצא שצריך ליתן שוחד לדיינים, שהוא כלשון גזמא. רמב"ן. ח. דצריך דין קבוע לומר דהפקר ב"ד היה הפקר, ורב נחמן ה' הדין קבוע. חוס' שס. ו. ולא אמרינן כל דאליס גבר, [ולכן] מקשינן הכא מדברי סומכוס כי מדבריו נשמע דרבנן דעני ויה. י. ואצי"ג דאיכא לימיר ויל בתר ורובא ורובא לדריא קובי והוי מקח טעות. רש"י ב"ק מו. יא. שהספק לא עכשיו נולד אלא מתחילת החדש נולד והעבר קרקע על חזקתו ונמצא שור בשל חבירו וצריך להעלות לו שכר. רש"י צ"מ קז:

רבינו גרשום

רבא אמר יחלוקו. שנינו: ושמואל אמר שורא דייניי. כלומר להוכיח שותיטת דעת ב"ד שדעת הלוי מחבב טפי להתוא מלוח יתבי' לפי שמחבבו יותר הקדימו אותו ולזה ממנו ושיעביד לו קודם וזהו (שמוטב ליתנו) והא שלו ובתר ב"ד אולי' והכא אטאי אמרי' כל דאליס גבר: התם ליכא למיסקם עלה דמלתא. משום דהנהו תרי שטרי תרווייהו שוין בממון ובזמן ולא מצי לאחזוקי האי טפי מאידך משה"ה אמר מר יחלוקו ומר אמר שורא דייניי: אבל הכא איכא למיסק עלה דמלתא. דכל חד מינייהו מצי מיימי היום ומחר עדים דרידיה היא ולא דחבירה משום הכי לא אמרי' דיחלוקו אלא כל דאליס גבר: המחליף פרה בחמור. דאורחא דפשה לחלוף ואורחא דשפחה לובונו: